

FLERSPRÅKLIG?

**DU KAN MER ENN DU TROR
DET ER KULT MED SPRÅK!**

**GOETHE
INSTITUT**

Sprache. Kultur. Deutschland.

Innhold

I	Innledning	
	«Eine Melange, bitte» – å knytte kontakter ved hjelp av språk	3
II	Undervisningsidéer	4
	A Språkmirakel!?! – En undersøkelse.....	4
	B Gata – språk overalt	8
	C Hvor norsk er egentlig norsk?	18
	D Omreisende ord.....	21
	E Nye produkter – nye ord	23
	F Gjett smart	25
III	Oppgaver på nett.....	28
	A Ordspråk, talemåte og vitser: samme på alle språk?	28
	B Stadt der Sprachen	30
	C Linie E(uropa)	31
IV	Flerspråklig? - Elevene kan og vet mer enn de tror	
	Flerspråklige klasser som ressurs og utfordring (bakgrunn – for lærere)	32

«Eine Melange, bitte» – å knytte kontakter ved hjelp av språk

Vår klassekamerat Erik har velbrukte tursko, og det har også hans pappa. De bruker mye av tiden i Eriks skoleferier til å dra på tur, helst i utlandet. Det er fordi de ser og opplever mye mer ved å reise på den måten, enn om de skulle tatt bil, tog eller fly, eller bare ligge og late seg på en strand. På veien treffer de alltid på trivelige og gjestvennlige mennesker. Forrige sommer vandret de gjennom Østerrike. Erik skrev ned noe av det de opplevde på reisen, f.eks. så han hvor nyttig og fint det er å kunne si noe på et fremmed språk:

"Eine Melange, bitte" – er østerriksk tysk, og betyr "En kaffe latte, takk".

Vi var på tur i Østerrike, og kom til et sted med mange turister. I butikker og på caféer forsøkte turistene bare å snakke sitt eget språk, og kommuniserte med hender og føtter for å gjøre klar hva de ville ha.

Jeg opplevde for eksempel en kvinne som kom inn på en café og ropte befallende: "Kaffe!". Servitrisen spurte vennlig: "Hva slags kaffe skal du ha?" Kvinnen virket forundret, og sa ganske skarpt: "Kaffe!". Hun visste åpenbart ikke at man i Østerrike ikke bare bestiller kaffe. Denne kvinnen må ha vært veldig ensom i Østerrike fordi hun tydeligvis ikke forsto ett ord tysk, og ikke ville forstå heller. Hun trodde åpenbart at østerrikerne måtte forstå henne. Men tilbake til "Eine Melange, bitte". Vi gikk på en café, og ba mannen bak disken om å få "Zweimal Melange, bitte". Vi hadde sett dette uttrykket i en reisehåndbok tidligere. Smart som min pappa er, har han den alltid med seg. Servitøren ble så glad for at en utlending kom på hans café, og gjorde sitt beste for å bestille sin kaffe på tysk, at han spontant stilte et glass med kirsebærbrennevin ved siden av pappa sin kaffe – en vane som ofte forekommer i Østerrike – og sa kjapt noe hyggelig på tysk. Det kunne bare bety: "Jeg er så glad for at dere bestiller kaffen deres på tysk at jeg vil by på et glass kirsebærbrennevin."

Så satt servitøren og vi i en halvtime, og snakket sammen over en kopp kaffe og kirsebærbrennevin. Servitøren fortalte at han hadde bodd i Norge i noen år, og kunne også snakke litt norsk.

Dere ser altså at vi hadde det veldig morsomt etter at vi gjorde vårt beste for å snakke landets språk. Og man kan være veldig ensom utenlands om man går ut ifra at alle må kunne snakke det språket man selv snakker.

Eriks opplevelser gjelder også i større sammenhenger. En mye brukt engelsk talemåte lyder: I **buy** in my language, I **sell** in **yours**! Det vil si: vil du oppnå noe, så tilpass deg, også språklig sett, til dine kunder. Det vil kunne skape en god og hyggelig atmosfære. Og om atmosfæren er god, går også forretningene smidigere. Derfor er det viktig å gå ut ifra at *ikke* alle kan eller vil snakke engelsk. En sak til ... ta gjerne med en ordbok i bagasjen. Den kan alltid komme godt med ...!

Denne brosjyren handler om hvor praktisk, og fremfor alt hvor kult det er å kunne snakke et fremmed språk. Den inneholder mye spennende informasjon om språk, der iblant de som snakkes i Norge, og andre beslektede eller mer ukjente språk. I tillegg finner du mange forskjellige oppgaver rundt temaet "fremmede språk". Du vil nok oppdage at du allerede kan og vet mye mer enn du kanskje tror!

Da setter vi i gang!

Goethe-Institut i Norge

A Språkmirakel!?! – En undersøkelse

Mine språkkunnskaper

a) Her skal vi forsøke å finne ut hvilke språkkunnskaper du allerede har. Først skal du få svare på noen spørsmål.

1. Hvilket språk bruker du oftest hjemme?
Det kan altså være alt mulig. Om du snakker mest norsk hjemme, fyller du ut det, eller om du snakker urdu eller svensk, så fyller du ut det.
2. Hvilket annet språk/hvilke andre språk anvender du iblant?
3. Hvilket språk/hvilke språk snakker foreldrene dine?
4. Hvilket språk/hvilke språk snakker dine besteforeldre?

b) Nedenfor skal du fylle ut hvilket språk du snakker med hvilke personer. Sett bare en strek bak spørsmålet som ikke er relevant for deg (f.eks. om du ikke har noen søsken).

1. Med mamma snakker jeg _____
2. Med pappa snakker jeg _____
3. Med min søster/bror, mine søsken snakker jeg _____
4. Med mine venner snakker jeg _____

c) Nå skal du få svare på noen spørsmål om situasjoner der du kan møte på fremmede språk.

1. Har du en venn(inne) eller venn(inn)er som snakker et språk hjemme du ikke forstår?
☐ Ja, de snakker _____
☐ Nei, de snakker _____
2. Har du noen gang vært i et land der du ikke forsto språket?
☐ Ja, i _____
☐ Nei.
3. Har du noen gang sett en film der de snakket et annet språk enn norsk eller engelsk?
☐ Ja, f.eks. _____ Den var på _____
☐ Nei, det har jeg ikke.
4. Hender det at du lytter til musikk der man synger på et annet språk enn norsk eller engelsk?
☐ Ja, med tekster på _____
☐ Nei, jeg liker best musikk på norsk eller engelsk.

d) Hva gjør du, eller hvordan reagerer du når du hører andre fremmede språk?

Sett kryss for det som passer deg.

- ☐ Jeg tenker at det der forstår jeg ingenting av, og derfor slutter jeg å lytte.
- ☐ Jeg forsøker å finne noen som forstår hva som sies.
- ☐ Jeg forsøker å snappe opp de ordene jeg kan forstå.
- ☐ Jeg forsøker med gester å meddele at jeg ikke forstår.
- ☐ Annet, nemlig _____

e) Men hva kan du egentlig fra før? Ofte forstår du nemlig mer enn du kanskje selv tror.

1. Nedenfor følger en strofe fra en låt av *Elvis Presley*: Hva tror du den handler om?

*Baby let me be,
your lovin' Teddy Bear
Put a chain around my neck,
and lead me anywhere
Oh let me be
Your teddy bear.*

Om:

Og denne teksten, som Aleksander Rybak synger:

*I'm in love with a fairytale
even though it hurts
'Cause I don't care if I lose my mind
I'm already cursed.*

Om:

Neste låt (*Righeira*) var en stor sommerhit og ble spilt ute på varme sommerkvelder. Hva handler dette refrenget om?

*Vamos a la playa
A mí me gusta bailar
el ritmo de la noche,
sounds of fiesta.*

Om:

Denne sangen fra Wenche Myhre er veldig kjent i Tyskland. Hva handler den om?

*Er hat ein knallrotes Gummiboot,
mit diesem Gummiboot fahren wir hinaus.
Er hat ein knallrotes Gummiboot
und erst im Abendrot kommen wir nach
Haus'.*

Om:

2. Forklar hvordan du kan vite sånn omtrent hva disse låtene handler om.

3. Vet du hva ordene nedenfor betyr? Hvilket språk er de på? Hvordan vet du det? Skriv i midten hva ordene betyr. Marker deretter ordene og det språket de står på med samme farge, slik at du kan se hvilke ord som hører til hvilket språk. Et språk blir til overs.

Ord	betyr	Språk
a) Good morning		italiensk
b) Guten Morgen		fransk
c) Bonjour		russisk
d) Buongiorno		engelsk
e) Buenos días		spansk
f) Bom dia		portugisisk
g) Goedemorgen		tysk
		nederlandsk

4. Hvilke av disse hilsenene har du hørt før (og forstår)?

5. Hvilke har du brukt selv?

6. Kan du si dette på noen andre språk?

Ja, på _____ På det språket heter det _____

f) Hva mer kan du, og gjør du, på andre språk?

1. Velg fra eksemplene nedenfor og sett kryss:

- ☐ Jeg ser iblant på andre tv-kanaler enn norske og engelske.
- ☐ Jeg titter iblant i tidsskrifter og magasiner på et annet språk (f.eks. tyske Bravo eller engelske J. Protégé Magazine eller Cosmopolitan)
- ☐ Det hender at jeg skriver en kort e-post på _____
- ☐ Jeg bruker noen ganger nettsider på andre språk enn norsk eller engelsk.
- ☐ Jeg bruker sosiale medier (som facebook og twitter) med andre språk enn norsk, eller har profiler i andre fremmedspråklige medier (som f.eks. tyske schuelerVZ eller studiVZ).
- ☐ Det hender at jeg leser informasjonen fra wikipedia (eller lignende nettsider) på andre språk enn norsk eller engelsk.
- ☐ Jeg sender alltid et postkort på _____ til slektninger eller venner når jeg er på ferie.

2. Gi flere eksempler selv:

Jeg _____

Jeg _____

Jeg _____

Jeg _____

Jeg _____

g) Nå skal vi igjen se litt på det språket du oftest bruker hjemme. Det vil være "morsmålet" for de fleste – språket alle i hjemmet snakker. Noen vokser opp med to, tre språk hjemme; da vil de oftest ha et "førstespråk". Det er _____

Svar på følgende spørsmål om ditt morsmål/førstespråk:

1. Kan du **lese** på ditt morsmål/førstespråk? Om du svarer ja, *hvor* og av *hvem* har du lært deg det?

2. Kan du skrive på ditt morsmål/førstespråk? Om du svarer ja, *hvor* og av *hvem* har du lært deg det?

3. Får du **undervisning** i å **lese** og **skrive** på morsmålet/førstespråket? Om du svarer ja, av *hvem* og *hvor ofte* får du undervisning?

4. Anvender du ditt morsmål/førstespråk når du **leser** norske tekster? Om du svarer ja, *hvordan anvender du det*?

5. Anvender du ditt morsmål/førstespråk når du **skriver** norske tekster? Om du svarer ja, *hvordan anvender du det*?

6. Anvender du ditt morsmål/førstespråk når du **leser** på engelsk, tysk eller fransk?
- Om du svarer nei, tror du allikevel du *kunne* anvende morsmålet/førstespråket i denne sammenhengen?
- *På hvilken måte* skulle du kunne anvende det i denne sammenhengen?

7. Anvender du ditt morsmål/førstespråk når du **skriver** på engelsk, tysk eller fransk?
- Om du svarer nei, tror du allikevel du *kunne* anvende morsmålet/førstespråket i denne sammenhengen?
- *På hvilken måte* skulle du kunne anvende det i denne sammenhengen?

- ☐ Mitt morsmål/førstespråk er norsk.
- ☐ Mitt morsmål/førstespråk er _____
- ☐ Mange ord ligner hverandre.
- ☐ Setningsoppbygningen ser omtrent lik ut.
- ☐ Mange internasjonale ord er de samme i begge språkene.
- ☐ _____

- ☐ Mitt morsmål/førstespråk er norsk
- ☐ Mitt morsmål/førstespråk er _____
- ☐ På det språket står det også ofte en komma foran ord som f.eks. "men", "deretter".
- ☐ Store bokstaver anvendes på akkurat samme måte.
- ☐ Mange ord ligner hverandre.
- ☐ Setningsoppbygningen ser omtrent lik ut.
- ☐ Mange internasjonale ord er de samme i begge språkene.
- ☐ _____

B Gata – språk overalt

Når du ser deg omkring ute på gata, ser du språk overalt. Oppgavene her handler om dette.

A

1. Et skilt på gata.

a) Hvilke språk kjenner du igjen?

b) Hva kan du gjøre her?

c) Hvilket/hvilke ord er mest lik hverandre?

2. Et butikksskilt foran et kjøpesenter i Oslo.

a) Hvilke språk ser du?

b) Tror du navnet på butikken sier noe om hvilke varer de tilbyr?

c) Hvorfor tror du noen butikker ikke har valgt et norsk navn?

3. Hvor er jeg?

a) Hva står det på skiltet?

b) Hvilke språk kjenner du igjen?

c) Hvor tror du dette bildet ble tatt, og hvorfor er det brukt fire forskjellige språk?

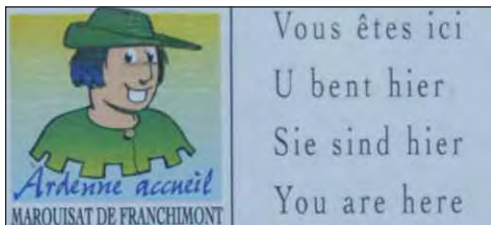
4. Butikken heter «Let it shine». Navnet står på alle mulige språk på butikkvinduet.

- a) Hvor mange språk ser du? Tips: ring inn de ulike setningene.
- b) Hvilke språk kjenner du igjen?
- c) Fra hvilken verdensdel kommer de andre språkene?
- d) Hvilke språk har samme ordrekkefølge som originalen? Tips: bruk dine klassekameraters språkkunnskaper.

5. Her ser du et skilt med informasjon på ulike språk.

- a) Hvilke språk brukes her?

- b) Hvordan skrives denne informasjonen på ditt språk?

- c) Hvor ser man oftest denne typen skilt? Sett kryss.

☐ i butikken ☐ på informasjonskart ☐ i ørkenen

- d) Hvordan vet du det?

6. Vet du hvilke språk dette er?

a) Sett en strek mellom landskodene og tilhørende språk.

b) Hvem er denne teksten ment for? Kryss i rett svar; flere svar er mulig.

☐ turister	☐ legesekretærer
☐ personer som vil overnatte der	☐ kunstelskere
☐ lastebilsjåfører	☐ personer som vil vite mer om området
☐ fotballfans	☐ personer som vil vandre

7. Dette skiltet viser veien til et marked.

a) Hva finnes til salgs på dette markedet?

b) Hvilke språk kjenner du igjen på skiltet?

c) Hvor tror du dette bildet er tatt?

8. Dette er et skilt fra Belgia.

a) Hvilke språk ser du? Hvilke språk ligner hverandre?

b) Hvilke ord er de samme på minst to språk?

9. Gata er full av interessante bilder.

a) Hva er dette?

☐ reklame ☐ kunst ☐ en ordlek

b) Hva tror du *Mobistar* er?

10. Når kan man gå inn her?

a) Hvilke språk ser du?

b) Hvilke ord er mest lik hverandre?

c) Kan du gå inn her på søndag?

☐ ja
☐ nei

11. Klesreklamen kan du ikke ta feil av.

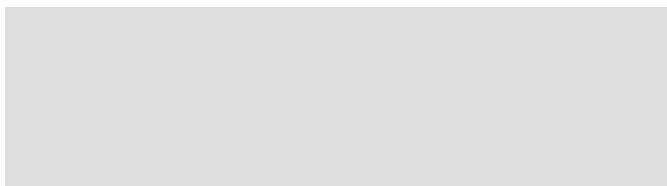

a) Hva er en «chemise»?

b) Hvordan kan man vite det?

12. Interessant?

a) Passer bildesymbolet av en hund med formålet?

13. Det kan se ut til at sykkelen er internasjonal.

a) Har du hørt ordet «velosiped» før?
Vet du hva det er?

b) Hva slags foretak er *Velodream*?

c) Klarer du å gjette deg frem til hvilke to
språk som inngår i foretaksnavnet?

_____ og _____

14. Se opp?

a) Hva advarer dette skiltet
mot?

b) De to språkene er engelsk
og ...

☐ finsk	☐ spansk
☐ slovakisk	☐ italiensk

c) "hod." betyr:

15. Et vanskelig spørsmål!

Hva hendte på denne plassen
12. september 2003?

Kryss i svaret:

- ☐ En ny borgermester ble utnevnt i byen.
- ☐ Hertugen av Slovenia ble drept.
- ☐ Paven overnattet der.

16. En advarsel til.

a) Hva betyr «Pozor schody» på et annet språk?

Kryss i svaret:

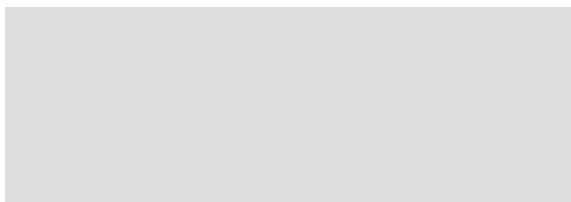
- ☐ Se opp for lommetyver!
- ☐ Vorsicht! Stufe!
- ☐ Mind your head!
- ☐ Attention! Plaques glacés!

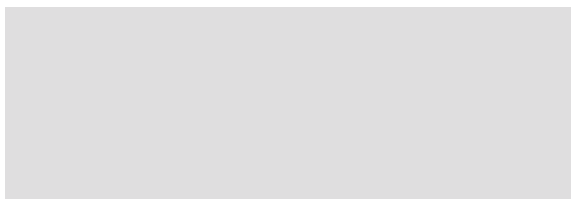
b) Hva betyr egentlig «pozor»? Tips: se
skiltet som hører til oppgave 14.

17. Skilt kan faktisk være veldig opplysende.

a) Her ser du skilt fra to forskjellige
forretninger, en fra Tyskland og en fra
Frankrike. Hva selges i disse
forretningene?

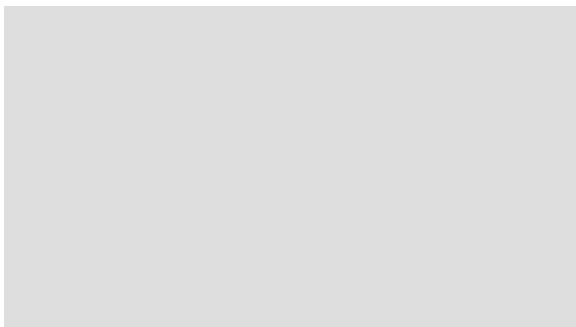
b) Hva betyr ordet «Stuhlmacher»?

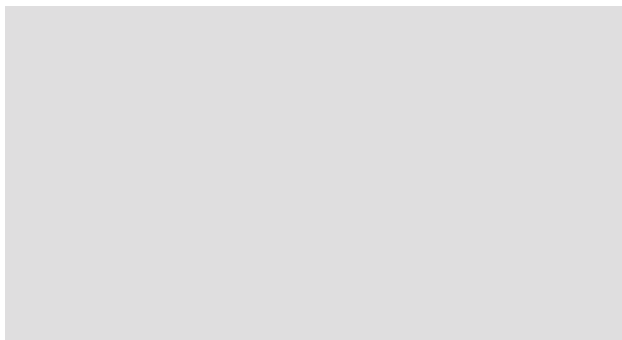
18. Og iblant er ting, i våre øyne, ganske så morsomme.

a) Hvorfor kan nordmenn le av dette, men ikke tyskere?

b) Ikke alle forsøk på å fornorske ord er like vellykkede! Hva er morsomt med dette bildet?

19. Et skilt til informasjon.

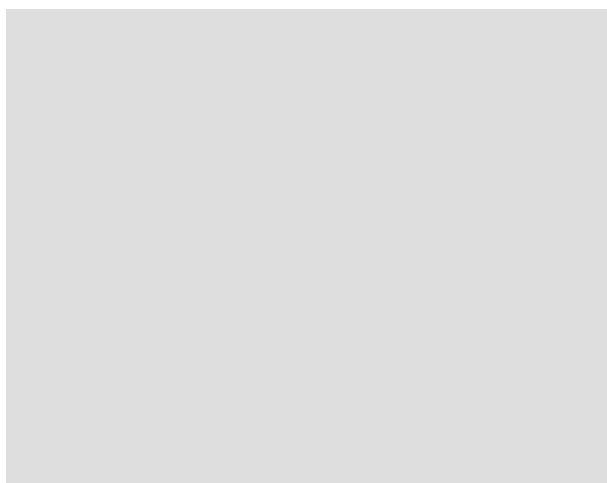

a) Hvilke fire språk anvendes her?

b) Hvordan ville du skrevet dette på norsk?

c) Hvilke to ord finner du som ligner i alle de fire språkene? Du kan selv bestemme hvilket språk du vil skrive de på.

d) Hvor tror du dette skiltet står?

20. Et skilt foran valutabanken **FOREX Bank**.

a) Hvilke språk ser du?

b) Nedenfor har vi skrevet «penger» på seks ulike språk. Se om du kan finne ut hvilket ord som passer til hvilket språk.

Geld	engelsk
dinero	latvisk
rahaa	tysk
money	spansk
cený	finsk
naudas	fransk
l'argent	polsk

21. En siste advarsel!

a) Hvilke ord kjenner du igjen i (den engelske) teksten?

b) Hvilket råd gir skiltet?

22. Norge er et land med flere offentlig brukte språk.

a) Vet du hvilke to språk som opptrer her sammen med norsk?

b) Hva tror du ordet «gieddi» betyr?

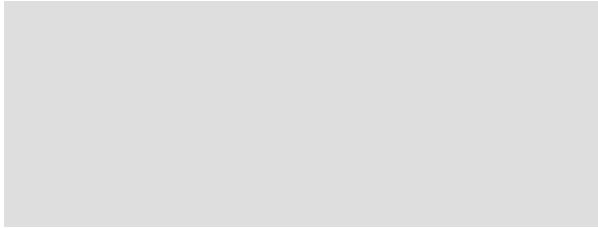
- ☐ fjell
- ☐ utmark
- ☐ li

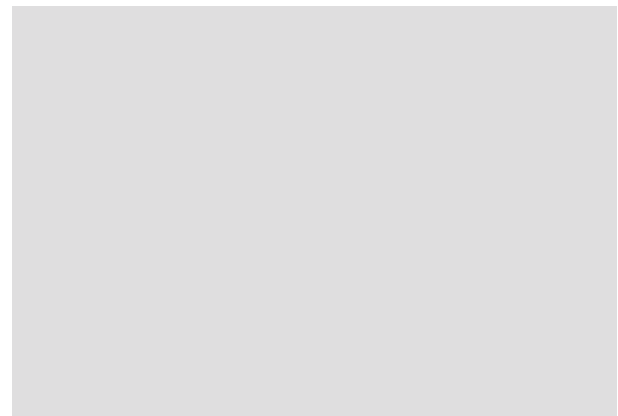
c) Og hva kan ordet «Парк» bety?

23. Det tospråklige Norge.

a) Hvilke ord har bokmål og nynorsk til felles på denne skilt?

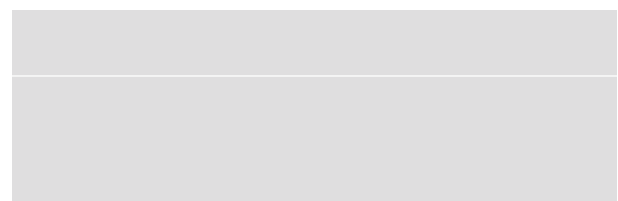
b) Her ser du Reklame for Bokstavkjeks fra 2007, Sætre as. Hva synes du om det tospråklige Norge?

24. Hvor er jeg?

a) Hvor tror du dette bildet er tatt?

b) Hvorfor står informasjonen også på engelsk?

c) Hvor ville du plassert de tyske ordene 1 «Ausgang», 2 «Toilette», 3 «Gepäck», 4 «Flughafen-Expresszug» og 5 «Gleis»?

☐ Bagasje/Luggage

☐ Toaletter/Toilets

☐ Spor/Track

☐ Utgang/Exit

☐ Flytogterminalen/Airport Express Train

B

1. Å forstå ukjente ord og meninger

Gå gjennom oppgavene ovenfor i del A og fyll i tabellen nedenfor.

- a) Marker (med strek) i midtkolonnen på hvilken måte du arbeidet frem eller gjettet deg til betydningen av et ord eller en mening.
- b) Fyll deretter i det totale antallet for respektive alternativ i den tredje kolonnen. Legg altså sammen de strekene du har satt bak hvert svaralternativ og før de inn i kolonnen under totalt.

Hvordan fant du betydningen?	antall ganger du arbeidet frem betydningen på denne måten	totalt
Jeg visste allerede hva ordet betyr.		
Ved hjelp av bildene		
Ved hjelp av de andre ordene		
Det ligner et ord på et annet språk.		
Jeg vet hva en del av ordet betyr.		
På en annen måte, nemlig:		

2. Hva kan du lære av dette?

3. En fotokonkurranse

Kan du selv finne et bilde som passer til dette kapittelet? Du finner helt sikkert noe passende like i nærheten. Ta et bilde som er på flere språk, som viser forholdet mellom en ting og or det, eller kanskje en morsom språkforvikling? Finn et bilde og lim det inn nedenfor.

C

Hvor norsk er egentlig norsk?

a) Norske reklametekster

Vi ser daglig mye reklame: på tv, i aviser, i tidsskrifter og på internett. Men hvor norsk er egentlig norsk?

1. **Les** annonsene og slagordene nedenfor.
2. **Stryk under** de ikke-norske ordene. Tips: det er flere enn du tror!
3. Hvilke språk tror du disse ordene kommer fra? **Skriv** minst to eksempler ved hvert språk.

Språk:	Ord:

Vil du også ha din egen blogg?
Shopping in Oslo!
Surf fritt, surf kontant!
Beautytips med humor!

Rehabiliter IT-utstyr med garanti, service og support.

Nye Nissan Qashquai: Urbanproof, med elegant dynamisk design!

Hos Jamba finner du det største utvalget av mobilspill:
Strategi, Fotball, Motor Racing eller Quiz. Hvilken er din favoritt?

Kjøpe en gitar som julepresang?
Sjekk ut våre julegavetipps på Gitarhuset.no!

b) Ord fra andre språk

1. Du har allerede sett det i mange av oppgavene: språk påvirker hverandre. Også i norsk finnes det alle mulige ord og uttrykk som kommer fra andre språk. Iblant er det veldig tydelig, og iblant syntes det overhodet ikke lengre. Mange ord som kommer fra andre språk har nemlig helt enkelt blitt norske. Da tror vi at de alltid har vært der.

Les igjennom teksten nedenfor:

Musen i jumbojeten

En solfylt dag – været var praktfullt – reiste mitt barnebarn til en tante i London. Hun dro til flyplassen med sin mamma, altså min svigerdatter. De hadde allerede sjekket inn hjemme uten problemer, på internett. Etter pass- og billettkontrollen ble den lille passasjereren møtt av en flyvertinne. Ettersom hun var mindreårig, fikk hun ikke fly uten selskap. Sikkerhetskontrollen forløp uten problemer, hun trengte bare følge etter flyvertinnen. Håndbagasjen, en liten beautybag, holdt hun bare i hånden. Ikke trengte hun lete opp flighten på skjermen, for flyvertinnen viste veien for henne. Deretter fulgte boardingene ved gate 17.

Vel inne i kabinen fikk hun beskjed av purseren om å legge beautybagen i bagasjerommet over setet. Hun protesterte og reagerte nesten som i panikk. Kapteinen kom og ville vite hva for eiendommelige saker hun skulle kunne ha i sin beautybag. «Min hvite mus», sa hun. «Det er en albino.» Flyvertinnen og kapteinen trodde først det var en spøk. «Men det er jo sant», ropte hun sint, «se selv!» Hun åpnet lokket, og ut hoppet selvsagt en hvit mus. Musen la på sprang bortover midtgangen og inn i cockpiten hvor den deretter forsvant under instrumentpanelet.

Flyet kunne ikke lette før flere timer senere. Først måtte hele kabinpersonalet lete igjennom cockpiten og fange musen. For tenk om musen hadde begynt å gnage på en elektrisk kabel eller en hydraulisk ledning! Passasjerene var dermed nødt til å vente ved gaten, for det fantes beklageligvis ingen reservefly tilgjengelig. Etter flere timers utålmodig venting kunne de igjen gå ombord, og flygeledertårnet gav klarsignal for take-off. Flyet landet nesten et døgn forsinket uten problemer i London.

1.1 Hva tror du – hvor mange ulike ord med opprinnelse i andre språk kan du finne i denne teksten? Kryss i svaret:

- ☐ færre enn 10
- ☐ 10-15
- ☐ 15-20
- ☐ 20-25
- ☐ 25-30
- ☐ flere enn 30

1.2 Sett en strek under alle ordene du finner i teksten som du tror har sitt opphav i et annet språk enn norsk. (Forsøk selv før du ser på løsningen på neste side, under d).)

1.3 Fra hvilke språk kommer de fleste ordene du har stryket under? Kryss i svaret:

- ☐ fra engelsk og fransk
- ☐ fra tysk og engelsk
- ☐ fra fransk og tysk

1.4 Her kommer svaret:

Alle ord med opphav i et annet språk er understreket. Ord som opptrer flere ganger er bare understreket en gang. Opprinnessspråket står også angitt med bokstav i parentes. Marker med farge de understrekede ordene du ikke hadde forventet skulle være med.

Musen i jumbojeten [E]

En solfylt dag – været var praktfullt[T] – reiste[T] mitt barnebarn til en tante[T] i London. Hun dro til flyplassen[L, T] med sin mamma[L], altså min svigerdatter[T]. De hadde allerede sjekket inn[E] hjemme uten problemer[F], på internett[E]. Etter pass[T, It.]- og billettkontrollen[F] ble den lille passasieren[F] møtt av en flyvertinne[T]. Ettersom hun var mindreårig, fikk hun ikke fly uten selskap. Sikkerhetskontrollen forløp[T] uten problemer, hun trengte bare følge etter flyvertinnen. Håndbagasjen[F], en liten beautybag[E], holdt hun bare i hånden. Ikke trengte hun lete opp flighten[E] på skjermen[T], for flyvertinnen viste veien. Deretter fulgte boarding[E] ved gate[E] 17.

Vel inne i kabinen[E] fikk hun beskjed[T] av purseren[E] om å legge beautybagen i bagasjerommet over setet. Hun protesterte[F] og reagerte[F] nesten som i panikk[F]. Kapteinen[F] kom og ville vite hva for eiendommelige[T] saker hun skulle kunne ha i sin beautybag. «Min hvite mus», sa hun. «Det er en albino[L].» Flyvertinnen og kapteinen trodde først det var en spøk[T]. «Men det er jo sant», ropte hun sint, «se selv!» Hun åpnet lokket, og ut hoppet selvsagt en hvit mus. Musen la på sprang bortover midtgangen og inn i cockpiten[E] hvor den deretter forsvant under instrument[F]panelet[T].

Flyet kunne ikke lette før flere timer senere. Først måtte hele kabinpersonalet[T] lete igjennom cockpiten og fange musen. For tenk om musen hadde begynt å gnage på en elektrisk[F] kabel[F] eller en hydraulisk[F] ledning! Passasjerene var dermed nødt til å vente ved gaten[E], for det fantes beklageligvis ingen reservefly[F] tilgjengelig. Etter flere timers utålmodig venting kunne de igjen gå ombord[T], og flygeleder[E]tårnet[L, T, G] gav klarsignal[L] for take-off[E]. Flyet landet nesten et døgn forsinket uten problemer i London.

T = Tysk, E = Engelsk, F = Fransk, L = Latin, G = Gresk, It = Italiensk

Fra hvilket språk kommer de fleste ordene som er understreket? Kryss i svaret:

Fra ☐ tysk ☐ engelsk ☐ fransk ☐ latin ☐ gresk ☐ italiensk

2. Visse ord kjenner vi igjen som "utenlandske" ord, men andre har blitt så vanlige at nordmenn flest ikke vet at de opprinnelig kommer fra et annet språk.

Vi har tatt inn mange ord fra tysk, ofte fordi det hørtes interessant ut, var dekkende for det det skulle uttrykke, eller helt enkelt fordi det hørtes mest riktig ut. Et eksempel er «schlager», om låt som spilles mye. Flere eksempler er ordene «gründer», «schwung», «knallhard» og «kaputt». Kjenner du betydningene av disse fire ordene? Kjenner du kanskje noen slike ord selv?

2.1 I engelsk har man ikke overtatt ordet «schlager», men brukt et eget ord for det samme uttrykket. Deretter har vi tatt over dette engelske ordet.

Hvilket ord er det vi tenker på? _____

2.2 Kom selv på ytterligere to-tre tyske ord som ofte brukes i norsk. Skriv også hva de betyr:

2.3 Det finnes et uttrykk på fransk som vi ofte bruker her i Norge, en litt humoristisk kommentar over livet. Kan du komme på hvilket uttrykk vi tenker på?

3. Finnes det i ditt språk (i din dialekt, i ditt morsmål eller i ditt førstespråk) ord som allerede har begynt å brukes eller som er så bra at de burde begynne å brukes?

Mine ord:

D

Omreisende ord

«Sukker»

Ord oppstår ikke bare ut av tomme intet. En del ord kommer inn i språket med et bestemt produkt. Ord kan komme til et land sammen med nye innbyggere.

Vi skal gi et eksempel:

Tidligere kjente vi ikke til ordet «sukker» i disse trakter. Ordet har – sammen med sukkeret som utvinnes fra sukkerrør – sitt opphav i ett av de eldste språk man kjenner til, nemlig sanskrit: sarkara. Produktet sukker er spredt over hele verden, og med produktet fulgte også dets navn. Ofte endres imidlertid ordet når det først har blitt tatt i bruk i et nytt språk på denne måten. Men i mange språk er ordet for sukker fortsatt et ord som avledes av "sakara".

1. Hva heter «sukker» på det språket du bruker hjemme?

Sukker heter _____ på _____ (språk)

2. Nedenfor står et stort antall ord. Alle betyr «sukker».

a) Se igjennom! Kan du finne "ditt" språk blant disse? Om du gjør det, stryk under/fargelegg ordet!

b) Kjenner du igjen noen andre språk? Hvilke?

c) Om "ditt" språk ikke er å finne her, skriv inn ordet «sukker» på ditt språk i en av de tomte sukkerbitene.

Hvilket annet språk ligner det mest?

På mitt språk høres det mest ut som _____ (skriv inn det språket som har den nærmeste lydlikheten)

Det ser mest ut som _____ (skriv inn det språket med den nærmeste skriftlige likheten)

3. Nå kan du flere ord som betyr «sukker», eller du kjenner dem igjen. «Sukker» forekommer også i mange ulike uttrykk.

a) Nedenfor står noen uttrykk på tre ulike språk. Stryk under dem du forstår!

1. *to sugar the pill* _____
2. *sugared words* _____
3. *ne pas être en sucre* _____
4. *Diese Idee ist Zucker.* _____
5. *die Zuckerwatte* _____

b) Hvilken betydning hører til hvilket uttrykk? Skriv disse inn på rett plass.

- *Det er en kjempegod idé.*
- *ikke være gjort av sukker*
- *sukkerspinn*
- *sukkersøte ord*
- *å sukre den beske pillen*

E

Nye produkter – nye ord

a) Datamaskin

1. I vår tid kommer det hele tiden nye produkter ut på markedet. Disse må få et navn. Iblant tas ikke det utenlandske navnet på produktet inn i språket, i stedet får det en annen benevnning. For ikke så lenge siden het datamaskin «Rechner» på tysk. Nå for tiden brukes ordet «Computer» oftere og oftere i annonser og artikler. Hvorfor tror du det er slik?

2. Nå skal vi se på noen flere nye betegnelser.

a) Fyll i hva sakene nedenfor heter på de andre språkene. Du kan eventuelt slå opp i en ordbok eller på internett.

norsk	engelsk	tysk	fransk	ditt språk
mobil				
television (tv)				
bil				
internett				
restaurant				
skriver (til datamaskinen)				

b) På svensk har de laget et eget ord for det å sende sms, nemlig «sms:a». Vet du hva sms egentlig er en forkortelse for? _____

Kan du finne hva verbet også heter på tysk og engelsk?

På tysk heter det _____ På engelsk heter det _____

3. Hvilke ord fra andre språk brukes også i norsk (f.eks. pizza og lasagne)? Begge ordene har opphav i den bestemte måten de to rettene blir laget på.

Under har vi listet opp fire kategorier. Kan du finne minst to ord i hver kategori, og deretter tenke ut hvilke språk disse ordene kommer fra?

Område	Ord	Kommer fra
IKT		
mote		
mat		
sport		

b) Nokia 5800

1. Nedenfor ser du en tekst på tysk. Hvordan kan du vite hva teksten handler om?

2. Skriv ned fem ord på ditt språk som har å gjøre med det produktet som beskrives:

- 1 _____
- 2 _____
- 3 _____
- 4 _____
- 5 _____

Nokia 5800

Das neue Nokia XpressMusic Erlebnis. Ein Handy mit 3,2 Zoll Touchscreen, das sich gut anfühlt, gut aussieht und noch besser klingt. Das Telefon hat einen eingebauten Musikplayer und integrierte Stereo-Lautsprecher mit Unterstützung für Surround-Sound. Außerdem einen speziellen Audio-Chip für klaren HiFi-Klang. Auf der 8 Gigabyte-Speicherkarte kannst du bis zu 600 Songs speichern.

Ein Mobiltelefon, das vor Funktionen wimmelt: Das Telefon hat einen großen Touchscreen, eine gute Digitalkamera und eine einfache Navigation, schnelle Internetverbindung und Musik-, Video- und Online-Sharing Funktionen. Das Nokia 5800 XpressMusic erfüllt so alle Multimediabedürfnisse.

3. Se nøye på teksten. Stryk under de ordene du kjenner igjen og som du forstår.

4. Hva tror du er grunnen til at du forstår disse ordene?

5. Forsøk å gjette hva følgende ord betyr:

1 Beschreibung

2 gut aussieht

3 Musikplayer

4 Digitalkamera

5 Internetverbindung

F

Gjett smart

a) Kikk nøye = forstå

Nå vet du at mange ord på ulike språk ligner hverandre, noe som gjør dem lettere å forstå. Men det er ikke bare likheten mellom ordene som kan være til hjelp. Når du ser på følgende eksempel, kommer du til å merke at man kan forstå mer av et fremmed språk enn man i utgangspunktet skulle tro.

1. «Rutschgefahr»?

a) Hva betyr ordet «Rutschgefahr»?

b) Hvordan kan du forstå hva dette ordet betyr?

2. «3,50 Euro»

Denné menu č.1		
23.2.2009	Pondelok	3,50,-€
rascová polievka		
kuracie prsia s broskyňou a syrom, ryža		
24.2.2009	Utorok	3,50,-€
šošovicová polievka na kyslo		
vyprážaný kurací rezeň v sezame, opekané zemiaky		
25.2.2009	Streda	3,50,-€
zeleninová polievka s haluškami		
kuracie prsia na šampiňónoch, ryža		
26.2.2009	Štvrtok	3,50,-€
cesnaková polievka krémová		
kurací rezeň vo farebnom cestíčku, hranolky		
27.2.2009	Piatok	3,50,-€
hrachová polievka		
kuracie prsia „Kung-Pao“, ryža		

a) Hva slags tekst er dette? Hvordan fant du det ut?

b) Hva er det som gjennomgående koster 3,50 euro?

c) Hva tror du ordene nedenfor betyr?

Pondelok

Utorok

Streda

Štvrtok

Piatok

d) Hvordan gjettet du det?

Fra eksempelet ovenfor så du at det kan gå ganske så bra å gjette betydningen av et ord på et helt fremmed språk. Men dette gjelder ikke bare ord – du kan forstå hele meninger, til og med tekster, uten å bruke ordbok.

3. Se på bildet her!

a) Hva tror du «Fumar acorta la vida» betyr?

b) Hva kommer det av at du så raskt forstår budskapet i denne teksten?

4. Lage mat

a) Hvordan lager man denne puddingen? Du behøver ikke angi det ordrett.

Steg 1 _____

Steg 2 _____

Steg 3 _____

Steg 4 _____

b) Hva kommer det av at du forstår hvordan denne retten lages?

c) Strek under det du forstår på bildet uten å kunne tyrkisk (teksten på pakken er nemlig på det språket).

d) Diskuter to og to de ordene dere har streket under og hvordan dere kom fram til betydningen av disse.

Oppgavene i dette heftet viser at man ikke alltid må vite hva alle ord betyr for å forstå en tekst.

III Oppgaver på nett

A Ordspråk, talemåte og vitser: samme på alle språk?

Jokes – Idioms – Proverbs er et uvanlig europeisk prosjekt. Personer fra 25 europeiske land har samlet alle mulige ordspråk, spesielle uttrykk og vitser fra sitt land på nettsiden nedenfor: www.lingua-jip.de.

Teksten på nettsiden er på engelsk, men det klarer du sikkert bra. Spør læreren om hjelp om du skulle behøve det.

a) Ordspråk (proverbs)

Gå til: www.lingua-jip.de/internal/course/view.php?id=2.

Bla frem til øvingen nedenfor.

Let opp to ordspråk du syntes er bra. Du kan selv velge språk. Hvis det finnes en lydfil av ordspråkene, hør gjerne på disse. Fyll deretter inn tilsvarende ordspråk (med samme betydning) fra to andre språk i skjemaet under:

"Mine" to ordspråk:

sammenligning 1

ordspråket på det opprinnelige språket	samme ordspråk på et annet språk	samme ordspråk på et tredje språk
ordspråk 1:		
ordspråk 2:		

sammenligning 2

	Finnes dette ordspråket på norsk også?	Hvordan syntes du ordspråket høres ut på det språket du valgte?
ordspråk 1	☐ Ja, det er nesten helt likt ☐ Det finnes ett lignende, men de ulike versjonene skiller seg tydelig fra hverandre ☐ Nei	☐ Veldig merkelig ☐ Det går vel an, men det låter ikke bra ☐ Ganske bra ☐ Kjempebra
ordspråk 2	☐ Ja, det er nesten helt likt ☐ Det finnes et lignende, men de ulike versjonene skiller seg tydelig fra hverandre ☐ Nei	☐ Veldig merkelig ☐ Det går vel an, men det låter ikke bra ☐ Ganske bra ☐ Kjempebra

b) Talemåte (idioms)

Gå videre til spesielle uttrykk (idioms). Klikk på «Idioms 2007» (eller gå til følgende nettadresse: www.lingua-jip.de/internal/course/view.php?id=5).

Det beste uttrykket er:	Dette uttrykket forekommer også på følgende språk:

☐ Ja, fordi _____

☐ Nei, fordi _____

Dette er vår vits – på	[fyll i språk]:
Dette er samme vits – på engelsk:	

28

B Die Stadt der Sprachen

I nettspillet "Die Stadt der Sprachen" (= *språkernes by*) tester du dine kunnskaper om ulike språk ved hjelp av spørrelek. Nettspillet er på tysk, men du kommer helt sikkert til å forstå tilstrekkelig for å kunne svare på spørsmålene.

For hvert rett svar får du poeng. Du kan få ekstra poeng hvis du samtidig fyller i kryssordet nedenfor.

1) Gå til <http://www.goethe.de/lrn/pro/sds/deutsch/start.html>

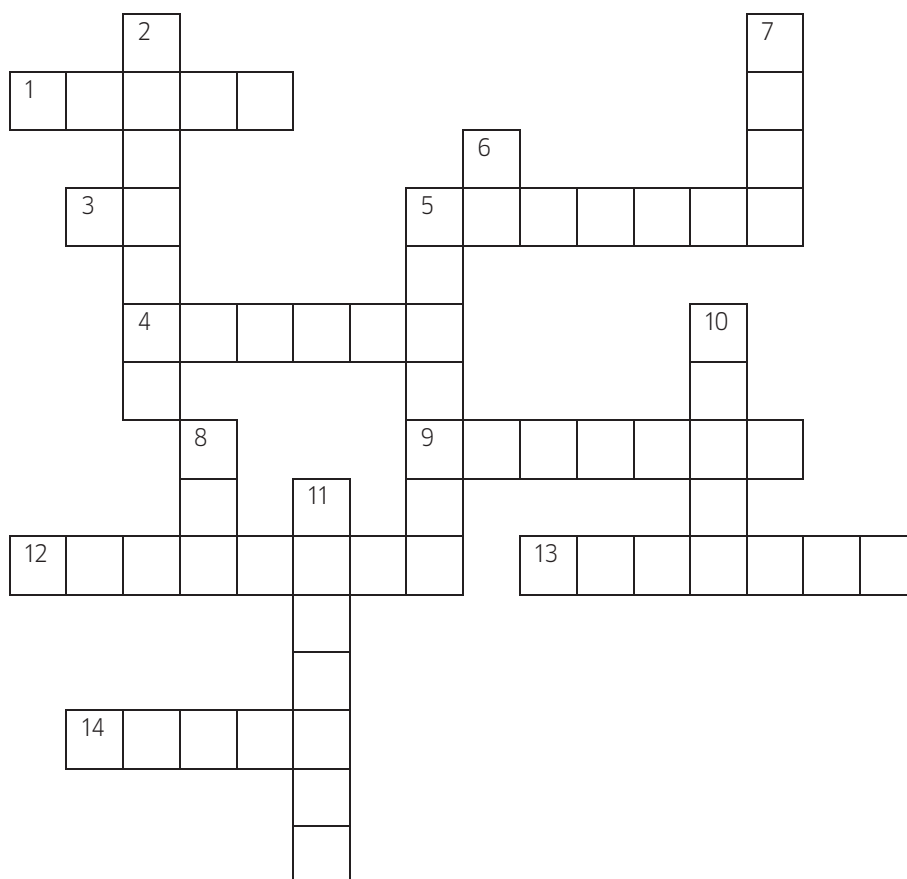
2) Her kan du velge å spille:

- *auf Zeit* = med tidsbegrensning
- *in Ruhe* = i ditt eget tempo

3) Klikk på *zum Quiz*. Gjør spørreleken. Når du er ferdig, kan du fylle inn dine poeng i oppgave 5 under.

4) For å fylle i kryssordet nedenfor trenger du informasjon fra spørreleken. Skriv svaret på norsk med mindre det er angitt et annet språk. For hvert rett svar får du et poeng.

HUSK Å SVARE PÅ NORSK!

Sprachrekorde:

- Finnes det flere eller færre enn 6000 språk i verden? (10)
- De offisielle språkene i India er engelsk og ... (1)
- På Hawaii snakkes dette språket mest. (2)

Sprachfamilien:

- Hvilket ytterligere språk tilhører den afroasiatiske språkfamilien? Maltesisk, hebraisk, somalisk og ... (5 □)
- Dette alfabetet er ett av de eldste i verden. (12)

Sprachen erkennen:

- Hvilket dyr står på kortet med de tsjekkiske setningene? (8)

Sprachkuriositäten:

- Dette er det tyske ordet for olje. (6)
- Dette er det greske ordet for "ja". (3)
- Det hawaiiske ordet "apopo" betyr (9)
- I hvilket språk finnes det 27 ord for "mustasje". (5□)
- Det islandske ordet for "datamaskin" er (14)

Europäische Sprachen

- Hvor mange offisielle språk snakkes innenfor den Europeiske union? (13)
- Hvilket land kalles "Suomi" av sine innbyggere? (11)
- Dette språket har det største antallet morsmålstalere i Europa. (7)
- I dette europeiske landet snakket de tidligere arabisk. (4)

5) Fyll i det antall poeng du fikk:

a) i spørreleken: _____ poeng

b) i kryssordet: _____ poeng

totalt: _____ poeng

6) Hva syntes du om resultatet? 😊 😐 😞

C Linie E

I spørreleken Linie E, linje E(uropa), testes dine kunnskaper om europeiske språk.

Spørreleken er på tysk, men du vil helt sikker forstå tilstrekkelig for å kunne svare på spørsmålene.

1) Gå till <http://www.goethe.de/lrn/pro/linie-e/deutsch/start.html>.

2) Her kan du velge å spille:

auf Zeit = med tidsbegrensning

in Ruhe = i ditt eget tempo

3) Klikk deretter på: Hier geht's los! Gjør spørreleken. Når du er ferdig skal du fylle inn antall poeng i oppgave 5 under.

4) Fyll i det antallet poeng du fikk i spørreleken: _____ poeng

5) Hva syntes du om resultatet? 😊 😐 😞

IV Flerspråklig? - Elevene kan og vet mer enn de tror

Wir beherrschen mit unserer Muttersprache mehrere Sprachen, das gilt für jeden Menschen, denn jeder hat eine Muttersprache. (Horst Sitta)

Den flerspråklige klassen som ressurs og utfordring

Innledning

Moderne fremmedspråk har allerede i lang tid vært med i læreplanene ved de norske skolene. Gjennom språkundervisning (eller andre læringsmetoder) lærer ungdom til en viss grad å bruke et fremmedspråk. Mange språkkurs er bygd opp med utgangspunkt i en språklig homogen klasse. Men i vår tid er forutsetningene ofte ganske annerledes. Klassen er flerspråklig, det betyr at flere av elevene har et annet morsmål enn norsk. Spørsmålet som da melder seg, er hvordan dette påvirker måten vi lærer et fremmedspråk på. Det råder allerede stor vitenskapelig enighet om at man bør bruke kunnskapen i ens morsmål eller de kunnskapene en har i andre språk ved innlæring av et nytt språk. Å lære seg å utnytte den eksisterende flerspråkligheten for å utvikle en flerspråklig medborger syntes å være en effektiv måte å lære et språk på. I dette heftet gis det konkrete idéer for undervisningen som skal bevisstgjøre elevene om de språklige kunnskaper og ferdigheter de allerede har. Å beherske sitt morsmål innebærer nemlig at man «behersker» flere språk. I denne innledningen går vi først inn på den allmenne situasjonen, deretter skal vi se på ulike aspekter av flerspråklighet der vi fokuserer på ulike former av språkbevissthet.

Flerspråklighet – politikk og samfunn

Det er en kjent sak for mange at det er mye som er i forandring i språkundervisningen, selv om dette ikke alltid kommer så tydelig til uttrykk i det daglige. Etter at Europarådet innførte Den felles europeiske referanseramme for språk,¹ har vi for første gang tilgang til allment godkjente språknivåer. Utover inndelingen i nivåer inneholder referanserammen anbefalinger for innlæring, undervisning og prøver. I Europarådets tilnærming til språkinnlæringsprosessen spiller begrepet flerspråklighet en fremtredende rolle.² Der diskuteres det en «individuell» flerspråklighet (multilingualism). Gjennom mer erfaring med flere forskjellige språk vil det hos den enkelte bygges opp en kommunikasjonskompetanse som representerer «en forbindelse og en vekselvirkning» mellom språkene. Slik kobles kunnskap og erfaring sammen, både bevisst og ubevisst. Denne kompetansen muliggjør en effektiv kommunikasjon i ulike situasjoner.³ Det første konkrete tiltak for bevisstgjøring av flerspråklighet finner vi i den europeiske språkpermen.⁴ Der kan elevene dokumentere sine språkferdigheter. På denne måten fungerer dette instrumentet som en katalysator for utviklingen og bevisstgjøringen av den enkeltes flerspråklighet.

Og den daglige undervisningen ...?

Forskere innen flerspråklighet understreker at innlæringen av nye språk blir mer effektiv om man ser på eller støtter seg på allerede eksisterende språklige erfaringer og erfaringer av tidligere språklæring. Det er allerede blitt nevnt at det å bevisstgjøre den enkeltes språkbiografi settes i fokus av Den (den?) europeiske språkpermen. Man går ut fra at språkinnlæringsprosessen vil gå fortere om allerede eksisterende språkkunnskaper utnyttes på en praktisk måte. Da vil det være viktig å fokusere (Ta ut konsekvent og systematisk?) på

¹ Felles europeisk rammeverk for språk. Norsk utgave (2007).

(http://www.udir.no/upload/Verktoy/UDIR_rammeverk_korr3_spraak_2009.pdf)

² Common European Framework of Reference for Languages: Learning, teaching, assessment (2001).

³ Effektiv betyr i denne sammenhengen "på hvert enkelt relevant ferdighetsnivå".

⁴ Den Europeiske språkpermen (<http://www.skolenettet.no/templates/Page.aspx?id=25927&epslanguage=NO>)

akkurat dette. Kunnskap om innlærings- og kommunikasjonsstrategier og individuelle måter å lære på burde belyses i større grad, også i selve undervisningen.

Flerspråklighet oppnås ved at ord og strukturer i ulike språk settes i sammenheng samt ved at allerede eksisterende kunnskap overføres og "gjenbrukes". Neurolingvistikken har oppdaget at alle tidligere språk i hjernen til en person som lærer seg et (nytt) språk, er forbundet med hverandre. Dette er en ressurs, og hvis vi vil utnytte denne ressursen, må vi skape nettverk og sette disse ulike språkene i forbindelse med hverandre. Så kan vi f.eks.:

- sammenligne ordene på "sukker" i de forskjellige språkene og se at de har nesten identisk form i mange språk, eller en form som viser slektskap med det opprinnelige ordet (se øvingen tidligere i heftet),
- kjenne igjen såkalte internasjonale ord (internasjonalismer), også i andre alfabet enn det latinske, og når en først har lært seg noen bokstaver i det kyrilliske alfabetet forstår en raskt hva det russiske ordet "сладкий" betyr,
- sammenligne ulike setningsstrukturer: om du gir noen eksempler på setningsbygning på forskjellige språk, vil du kunne se hvilke av disse som er mest lik strukturen i ditt morsmål.

Flerspråklighet som ressurs

Vi påpekte tidligere at det i vår tid ofte finnes elever med forskjellige morsmål i en klasse. Det er et språklig mangfold som representerer en mulighet. Tar man utgangspunkt i den flerspråkligheten som finnes i en klasse, kan man bruke de eksisterende kildene/språkkunnskapen på en fordelaktig måte i undervisningen. Det handler det om å utnytte kunnskaper og ferdigheter som allerede finnes, og det handler om å fremme interkulturell innlæring og sosial tilpasning.

Dette er lettere sagt enn gjort. For å aktivere disse nettverkene må en bygge bro over kløften mellom de enkelte språkene; dvs. at vi ikke tenker på disse som adskilte skuffer der hvert enkelt språk er separat, og hvor alt har en bestemt plass, men at de er i sammenheng med hverandre.

Interkulturell innlæring og sosial integrering av minoritetsspråk kan stimuleres ved å bruke den «ekspertisen» som allerede finnes i klasserommet. Elevene kan oppleve det som en stimulerende utfordring å sammenligne språk med hverandre og å oppdage språklige sammenhenger på denne måten. (På tyrkisk betyr pasta «kake», og sier man katze på gresk betyr det «sett deg/dere».)⁵

Ved å arbeide på denne måten utvikler elevene en form for språkbevissthet som kommer til nytte ved innlæring av morsmålet, samtidig som det effektiviserer innlæringen av et andre- og et tredjespråk. Enda en fordel med dette er at interessen for å lære seg flere språk fremmes. Ifølge Krumm⁶ vil man kunne stille spørsmål som «hva syns jeg er morsomt med å lære språk?» eller «hva syns jeg er mindre morsomt ved å lære språk?» En viktig side ved språkopplæringen er å gjøre elevene bevisst på den kompetansen de har, og i dette heftet finner du øvingsoppgaver som nettopp hjelper til med det. Oppgavene viser hvordan hun/han relativt enkelt kan

- forstå betydningen av et ord ut ifra den kunnskapen hun/han allerede har,
- kjenne igjen internasjonale ord,
- bli bevisst likhetene mellom ulike språk.

⁵ Hans-Jürgen Krumm: Sprachenvielfalt im Deutschunterricht. Grundsätze und Beispiele. I: *Fremdsprache Deutsch*. Nr.20: Deutsch als zweite Fremdsprache (1999). S. 26–30.

⁶ Se fotnote 5.

Språkbevissthet (Language awareness)

Mange av aktivitetene som foreslås, kan kategoriseres som "Language awareness". Det er spennende å legge merke til at en strategi for innlæring av fremmedspråk som var aktuell på 1980-tallet, har fått fornyet interesse. Under rubrikken «Hvor fremmed er fremmedspråk?» understrekes det at «mye av det den som lærer språk, allerede 'vet' og ubevisst gjør bruk av, kan bevisstgjøres med en slik tilnærmingssmåte. Det er naturligvis ikke meningen at barn skal konfronteres med alle mulige lingvistiske teorier; det vi snarere ønsker å oppnå, er en innsikt i fenomenet 'fremmede språk' som forenkler innlæringen og viser hvordan man gjør seg nytte av det (...) I første omgang handler dette ikke først og fremst om språkferdighet; det handler om noe som skal forenkle nyttiggjørelsen.»⁷ Målsetningene som ble formulert den gangen, er også på sin plass i dag – med tanke på det flerspråklige samfunn.⁸

Det er med andre ord hensiktsmessig med aktiviteter som fremmer språkbevissthet i forhold til utviklingen av en flerspråklig kompetanse. Til dette formål er det utviklet en rekke brukbare modeller. Noen eksempler på disse er:

- å sette sammen en flerspråklig klasselærebok,
- å bruke en flerspråklig lærebok,
- å sammenligne sanger på ulike språk om samme tema,
- å bruke 'språkavfall' som produktemballasje, kvitteringer, bruksanvisninger, brosjyrer, aviser/tidsskrifter osv.. Slike kastes ofte, men i stedet kan de brukes til språklige sammenligninger etc.,
- å sammenligne talemåte og ordspråk,
- å spille språkdomino, scrabble eller ...

Lærerens rolle

Aktivitetene i dette heftet kan være starten på en felles, språkoverskridende tilnærmingssmåte der en tar utgangspunkt i «hva en person som lærer et språk, allerede kan» i stedet for «alt hun/han ennå ikke kan». En slik tilnærmingssmåte gir rom og respekt til medelever som snakker andre språk – uavhengig av hvilket nivå de befinner seg på i disse språkene. Lærerne får da muligheten til å skape en positiv atmosfære i undervisningen. Man kan arbeide mye i grupper og stimulere til samarbeid. Lærerne er klare over at det å bruke et annet språk ikke setter en stopper for norsken, men snarere påvirker utviklingen av norsk på en positiv måte. Strategiene for språkinnlæring står mer sentralt. Ryggraden i opplegget er aktiviteter som stimulerer språkbevissthet blant elevene.

Avslutning

Flerspråklighet fremstår som en viktig investering i fremtiden. Dette gjelder fremfor alt de elevgruppene som starter med sin språkopplæring. Her legges grunnlaget for en effektiv språkinnlæring nå og for fremtiden.

Dette skjer ved å legge vekt på:

- innlæring av strategier,
- utvikling av språkbevissthet,
- stimulering til å bruke av egne erfaringer.

⁷ *Oriënterend onderwijs in moderne vreemde talen. Basisvisie*. SLO. Enschede, Nederland (1983).

⁸ Et eksempel: Orienterende undervisning i moderne fremmede språk er innrettet på at de som skal lære et språk, skal tilegne seg en positiv holdning mot fremmede språk. S. 35 *Basisvisie* (se fotnote 14 der).

Og ved å legge mindre vekt på:

- utviklingen av en spesifikk språkferdighet.

Alt dette vil gjøre elevene bevisst på at de kan mer enn de tror.

«Det å nyttiggjøre seg både en konkret innsikt, praktiske vektstenger, praktiske tips og praktisk materiell kan bidra til å gjøre lærerne mer bevisste – ikke bare på problemene men også på mulighetene med flerspråklighet. En godt utformet språkpolitikk for alle (fremmede) språk og språkvariasjoner på skolen kan effektivisere prosessen for utviklingen av flerspråklighet, for på denne måten få frem ungdommer som i et globalisert 2000-tall allerede er kar eller kvinne for sin (fler)språklige hatt.»⁹ Dette heftet søker å stimulere til akkurat det.

⁹ Koen van Gorp. *Wie is er bang voor meertaligheid?*. Centrum voor Taal en Migratie [sentrum for språk og invandring]. Leuven. Nederland. (<http://www.von.be/documenten>).

Impressum

Brosjyren kan brukes i VG1 og VG2 i den videregående skolen og i ungdomsskolens 9. og 10. trinn.

Brosjyren er en adaptasjon både av den nederlandske originalbrosjyren "Alles taal?" og den svenske brosjyren "Alles språk?".

Forfattere til originalutgaven:

Maja Broekema, Petra Corvers, Henriett Gerda, Peter Kleinlugtebeld, Dick Meijer, Wim Tomassen, Kees van Eunen – i samarbeid med Gisela Althaus og Liane Kokke

Vitenskapelig veiledning til originalutgaven:

Prof. Dr. Britta Hufeisen (TU Darmstadt)

Forfattere til den svenske utgaven:

Pablo Wittenbrink, Bernd Zabel, Rainer Fußgänger, Jenny Struck, Dagmar Sjöholm

Forfattere til den norske utgaven:

Petra Biesalski, Tove Camilla Utengen Hansen, Stefanie Rückert, Julia Gül Erdogan

Grafisk form:

Eliana de la Fontaine, Julia Erol

Trykk:

Arne S. Mørk AS

Distribusjon:

Goethe-Institut i Norge

© Originalutgave „Alles taal?“:

Goethe-Institut Niederlande, Arbeitsgruppen "Deutsch macht Spaß 2009"

© Svensk utgave „Alles språk?“:

Goethe-Institut Schweden

© Norsk utgave „Flerspråklig?“:

Goethe-Institut Norwegen

Utgitt med støtte fra Fremmedspråksenteret / Nasjonalt senter for fremmedspråk i opplæringen.

**JAHRE IN
NORWEGEN**

Goethe-Institut

Grønland 16
0188 Oslo

T + 47 22057880
sprak@oslo.goethe.org
www.goethe.de/norge